

PRT 303 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Ders 2: Akrotiri Dönemi – Kıbrıs'taki En Eski Canlı İzleri

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Ankara Üniversitesi
Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi
Arkeoloji Bölümü
Protohistorya ve Önasya Arkeolođisi Anabilim Dalı

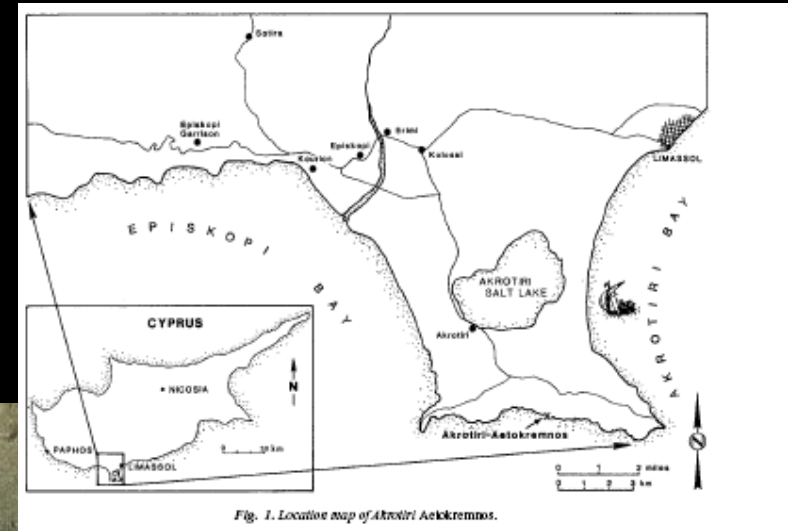
Kıbrıs'da en erken insan izleri Akrotiri-Aetokremnos'da tespit edilmiştir. M.Ö. 10. Bine tarihlenen bu bulgular, Kıbrıs'ın anakaradan gelen insanlar tarafından ziyaret edilmeye başladığı ve avcı toplayıcı bazı insanların daha bu dönemde deniz aşırı yolculuklar yaparak Kıbrıs'a ulaştıklarını kanıtlamaktadır (Simmons et al 1999).

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Akrotiri - Aetokremnos

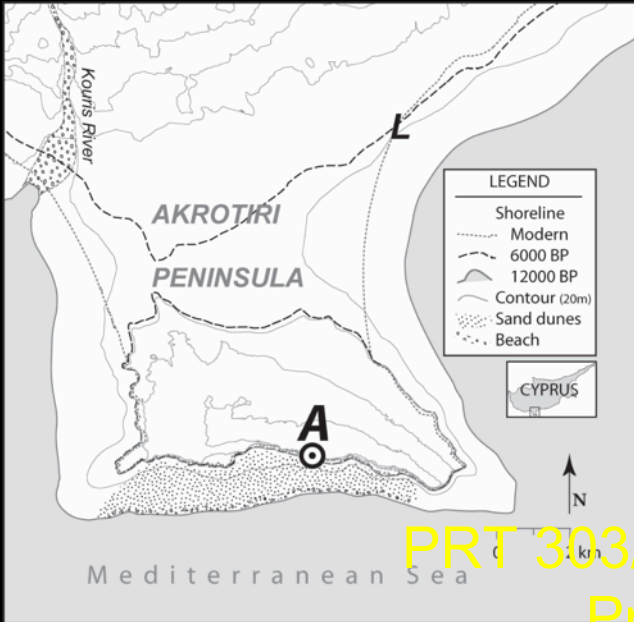
Akrotiri – Aetokremnos, adanın güneyinde yer alan Akrotiri yarımadasının en güneyinde konumlanmaktadır. Bir çeşit kaya altı sığınağı olarak da değerlendirilen bu sit, tuz gölüne yakın bir konumdadır.

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Akrotiri-Aetokremnos

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJISI

Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Harita Akrotiri yarımadasının bulunduğu bölgede zaman içerisinde meydana gelen jeomorfolojik değişiklikleri göstermektedir. Akrotiri bu dönemde anakaranın hemen yakınındaki küçük bir ada görünümündedir.

Akrotiri – Aetokremnos'un bulunduğu burun.

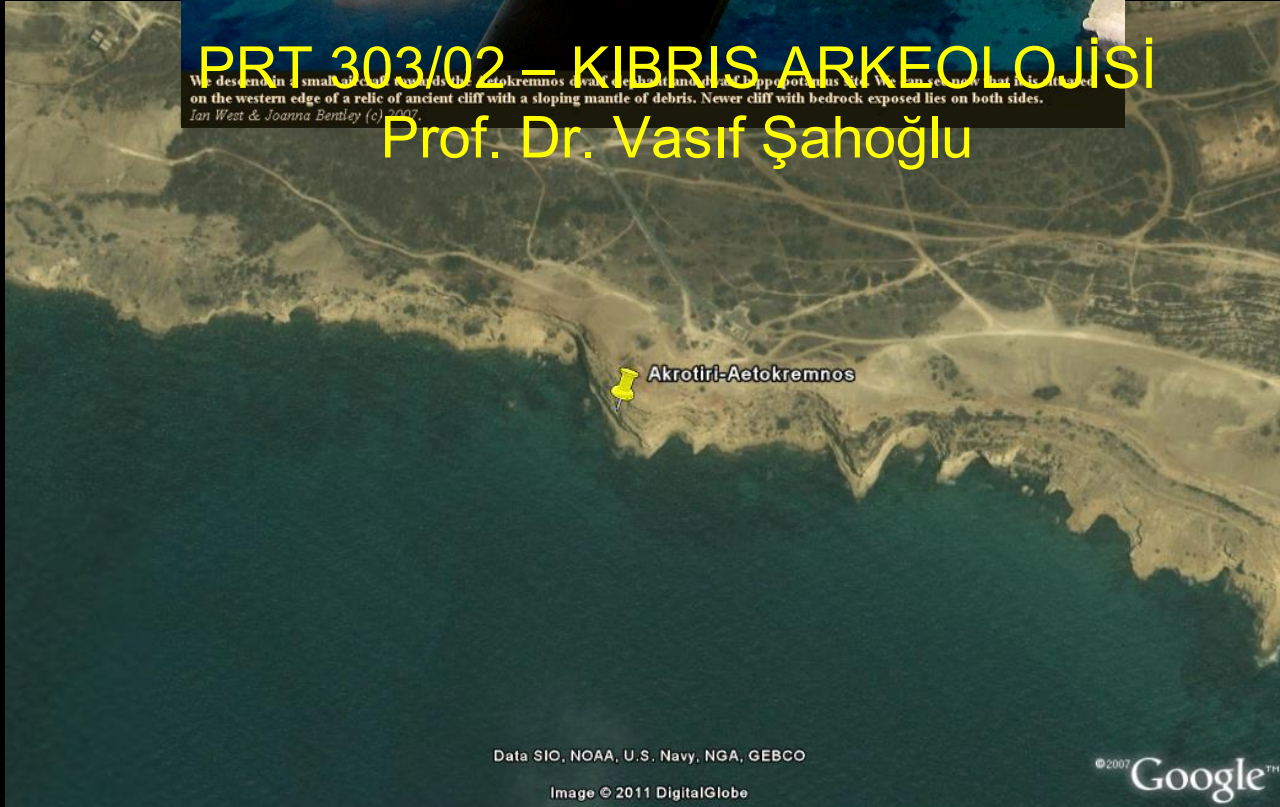

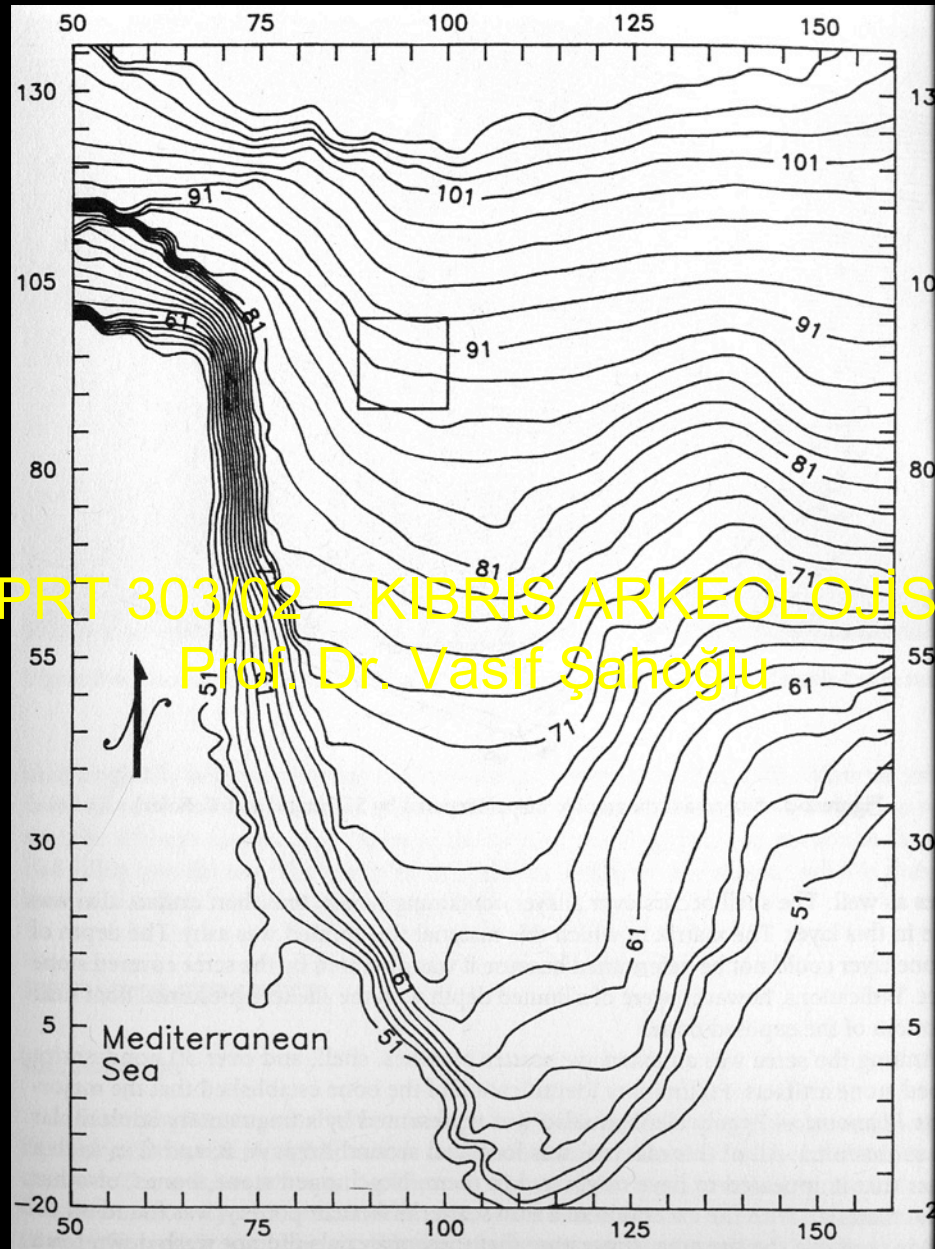

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

We descend in a small boat towards the Aetokremnos dwarf's cave but through the opportunity site. We can see now that it is situated on the western edge of a relic of ancient cliff with a sloping mantle of debris. Newer cliff with bedrock exposed lies on both sides.
Ian West & Joanna Bentley (c) 2007

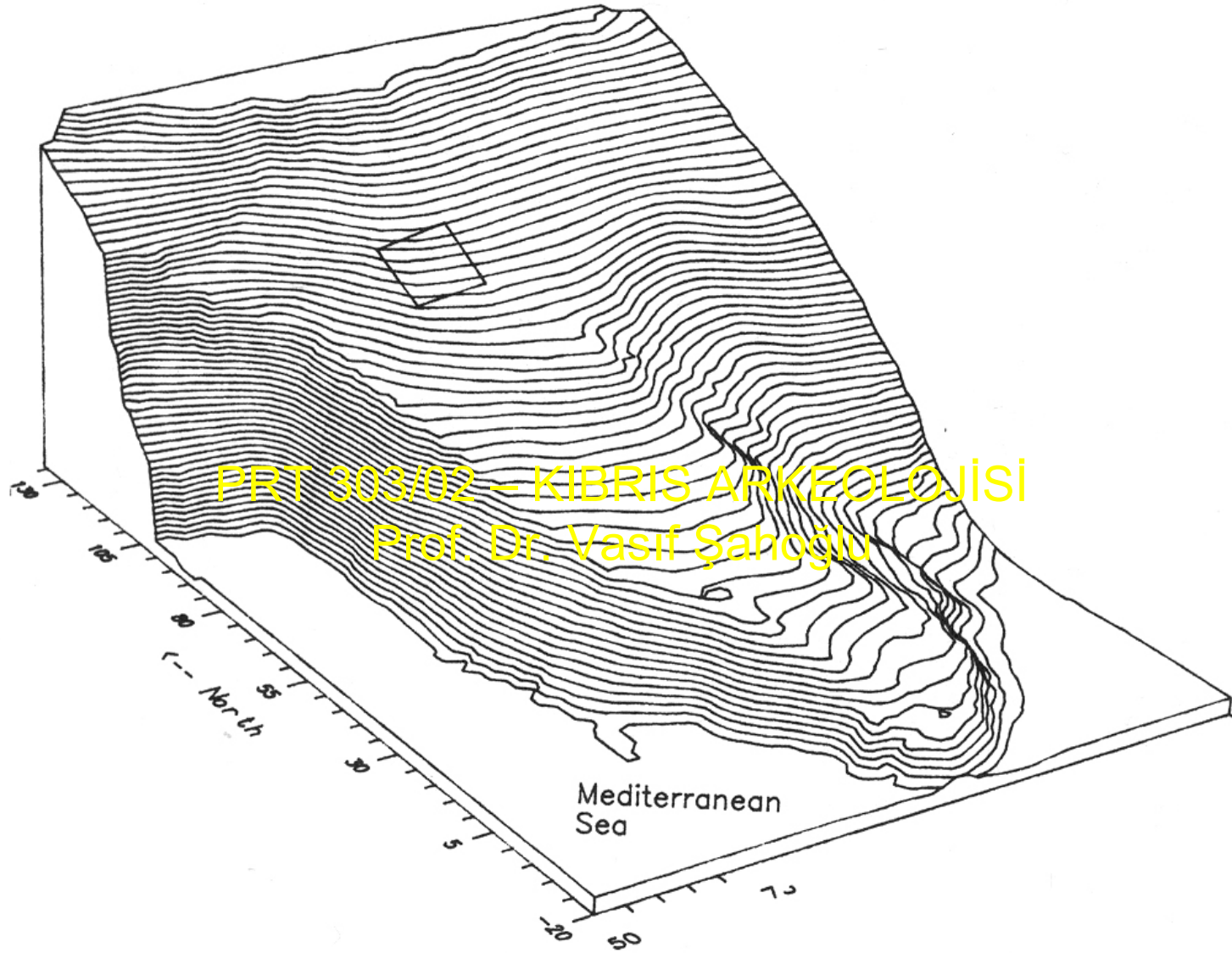

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Akrotiri-Aetokremnos'un Topografik Haritası

Akrotiri-Aetokremnos'un 3 boyutlu topografik haritası

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Akrotiri-Aetokremnos

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Alan Simmons (sol), Akrotiri-Aetokremnos, kazılarının başkanı, Cyprus American Archaeological Research Institute (CAARI), başkanı Stewart Swiny ile Akrotiri-Aetokremnos'da

Akrotiri Aerokremnos: Tabakalaşma, hayvan kalıntılarının çökmüş mağara çatısı altındaki durumlarını gösteriyor.

1. Tabaka

Mağra çatısının
çöken kalıntıları
ve karışık
konteksler

2. Tabaka

Buluntuların
çoğu ve bazı
hayvan
kemiklerinin ele
geçtiği tabaka

3. Tabaka

Steril, içerisinde
herhangi bir
dolguya
rastlanmayan
tabaka. Tüm alanda
tespit edilemedi.

4 Tabaka

Hayvan kemiklerinin
büyük çoğunluğu ve
taş aletler içeriyor.

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Akrotiri - Aetokremnos
4. Tabakadaki yoğun hayvan kemik kalıntıları

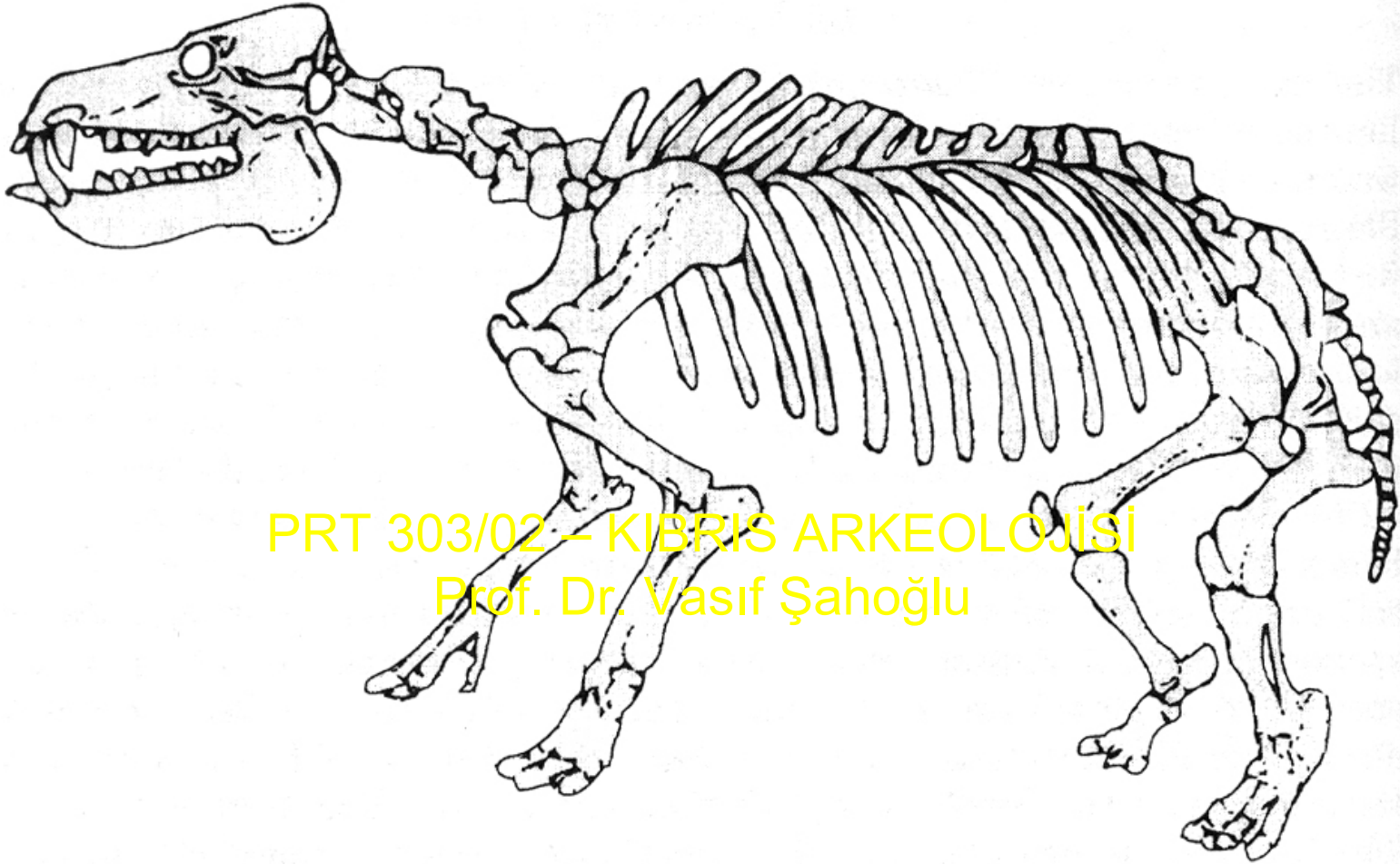

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Akrotiri – Aetokremnos

Oklar 4. tabakadaki hayvan kemikleri arasında insan elinden çıkan bir aleti gösteriyor.

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

0 50 cm

Cüce suaygırı iskeletinin rekonstrüksiyonunu

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Akrotiri-Aetokremnos'da ele geçen bir cüce suayırına ait kafatası.

Cüce suaygırı kafatası. Aslında Batı Afrika'ya has bir türdür. Bu hayvan türü 1800'lü yıllara kadar bilim dünyasında bilinmeyen bir türdü. Dış görünüm itibarıyla tamamen küçük bir suaygırı yavrusuna benzer. Ancak doğası itibarıyla su ile olan ilişkisi daha uzaktır. Bataklık alanları veya ırmak kenarlarındaki alanları seven cüce suaygırları daha çok geceleri ortaya çıkan bir hayvandır. Gündüzleri ormanda uyur, geceleri de su bitkilerini yiyerek yaşar.

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

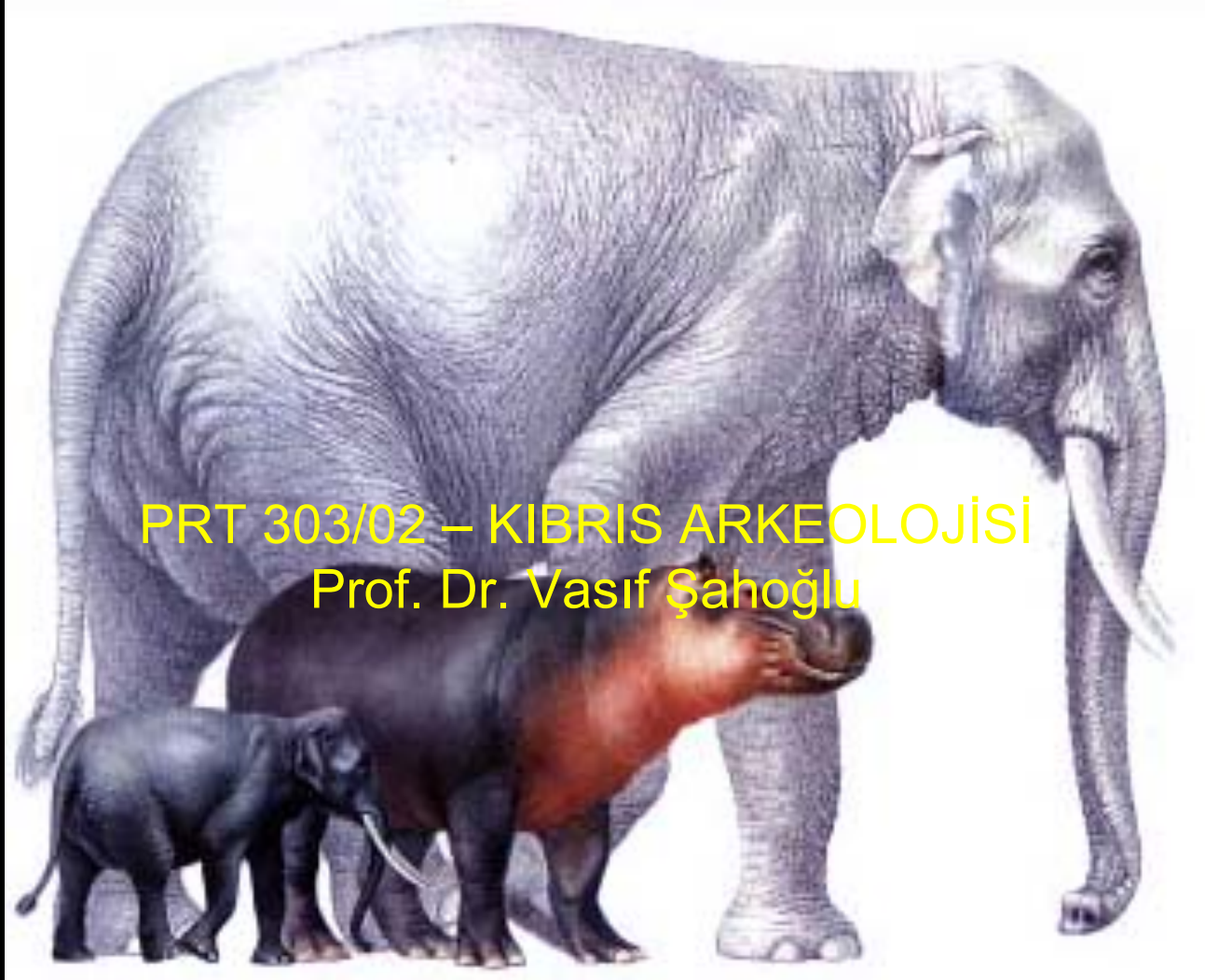

© Zodiac Zoos

Cüce suaygırları hala daha Batı Afrika'nın bazı kısımlarında bulunurlar ancak sayıları çok azdır.

Günümüze ait bir Hint Filinin yanında cüce fil ve Malta suaygırının boyutları.

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Great Bustard / Toy Kuşu (Otis tarda) Bu kuş türü Aetokremnos'da en kalabalık olarak ele geçen kuş türüdür. Açık, alçak ovalarda, genellikle ağaçsız tarım alanlarında yaşar.

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Dama Mesopotamica / Mezopotamya geyiği – Aetokremnos'da ele geçen tüm kemikler parmak kemikleridir. Bu durum bu hayvanların giyisi veya örtünme amacıyla derileri veya kürkleri için kullanıldığını, bu parmak kesimlerinin de kürkün içerisinde kaldığını düşündürmektedir.

Yaban domuzu – 14 kemik arasında 12 tanesi parmak kemiği ile bağlantılıdır. Bu durum da yine bu kemiklerin kürk içerisinde kalarak bu alana geldiğine işaret etmektedir.

Akrotiri-Aetokremnos'da bulunan yaban domuzu kemikleri

Deniz Kabukları

Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu
PRT 303 Kıbrıs Arkeolojisi
00002312/27

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

Monodonta turbinata - 96%

Patella caerulea

Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Columbella rustica

Dentalium dentalis

Conus mediterraneus

Üstteki sıra yenebilen deniz kabuklarını, alttaki sıra ise daha çok süs eşyası yapımında kullanılan Deniz kabuklarını göstermektedir.

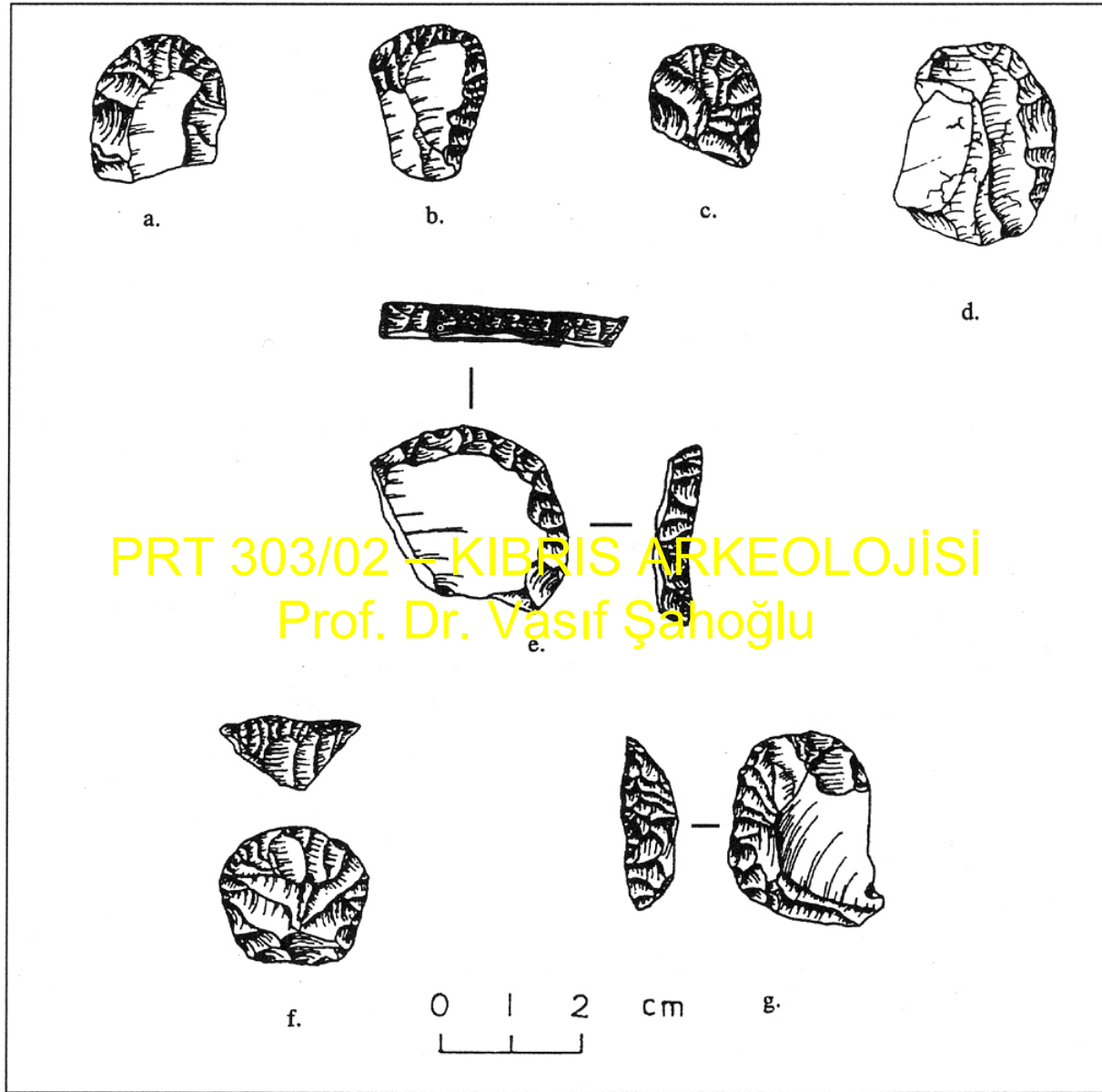
Kalamar

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOĐISI
Deniz Kestanesi
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

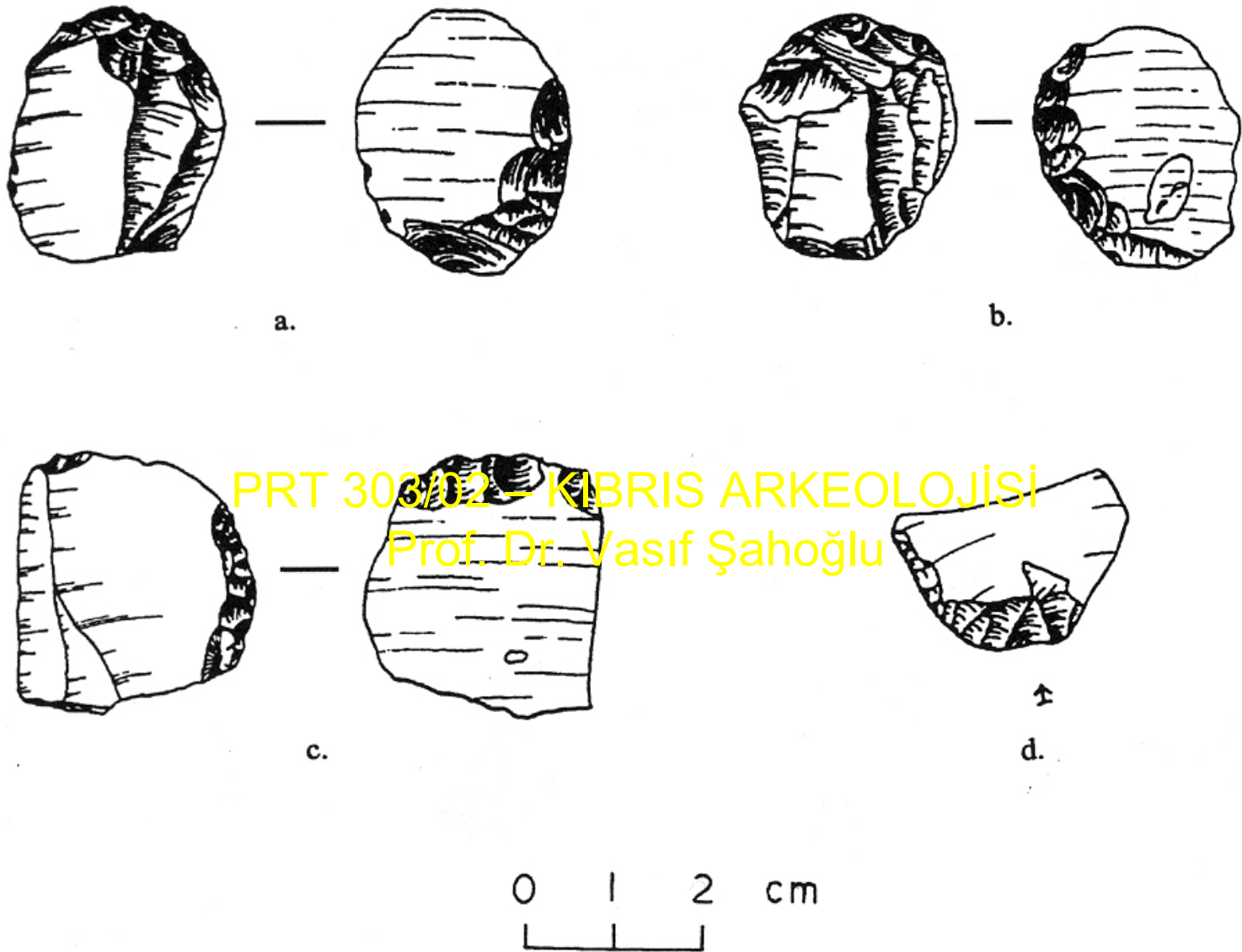
Yengeç

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Kazıyıcılar Akrotiri-Aetokremnos'da ele geçen taş aletlerin en karakteristikleri

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Figure 6-4. Thumbnail scrapers from *Aetokremnos* (a,b,c = Variant 1; d = interior only).

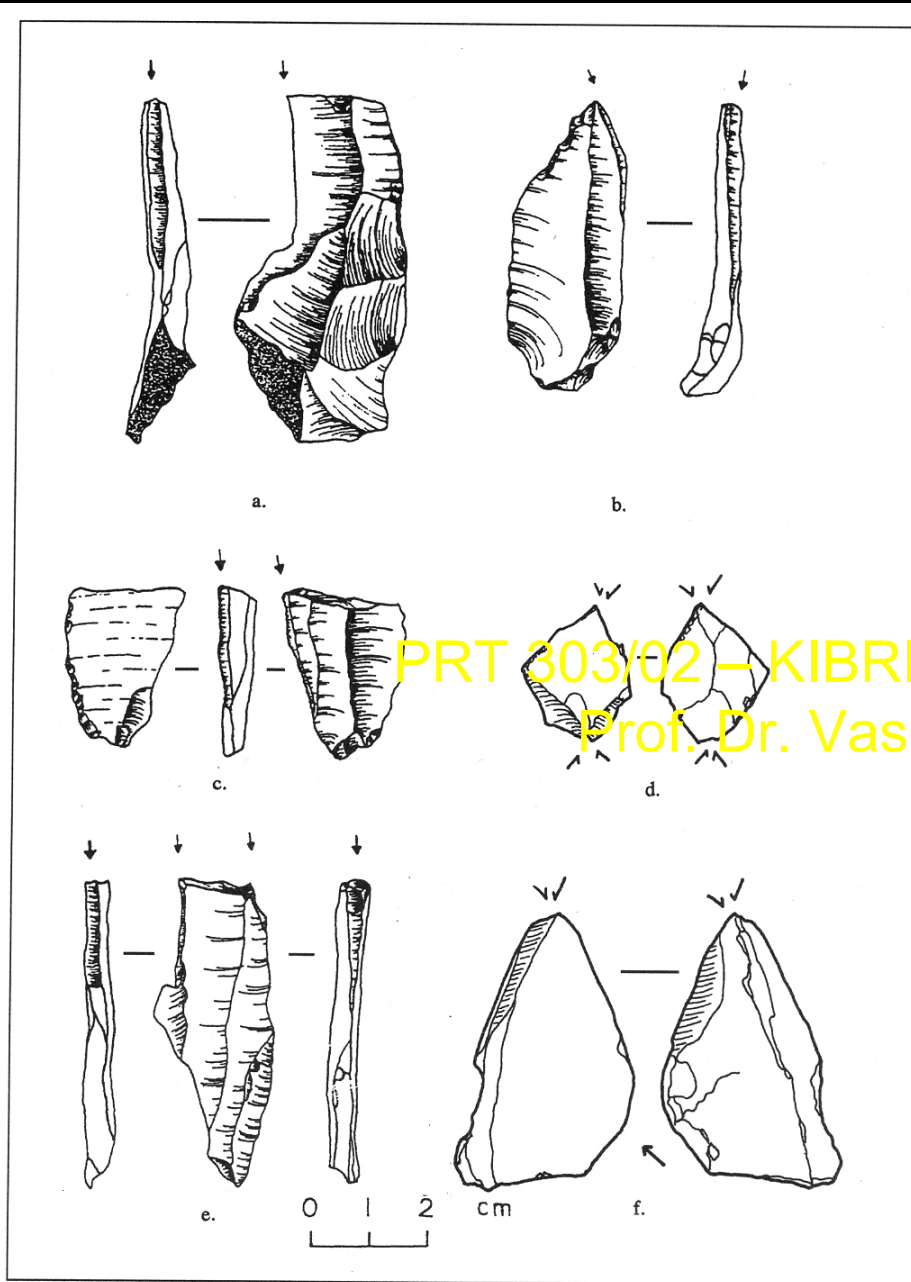

Figure 6-5. Burins from *Aetokremnos* (a,b,c = straight, single blow; d = multiple dihedral; e = multiple, straight; f = multiple, dihedral).

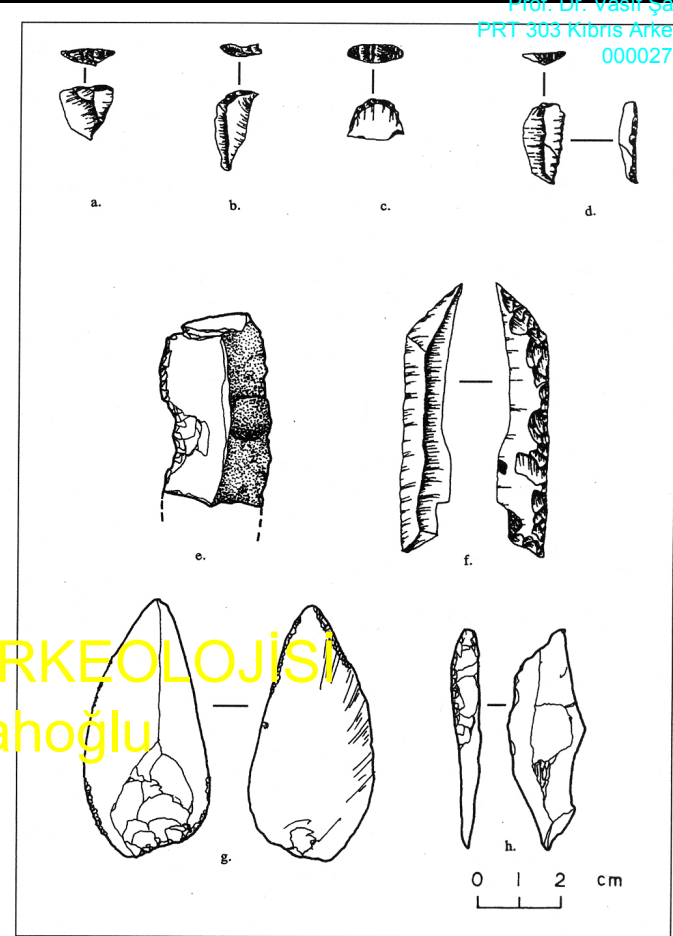
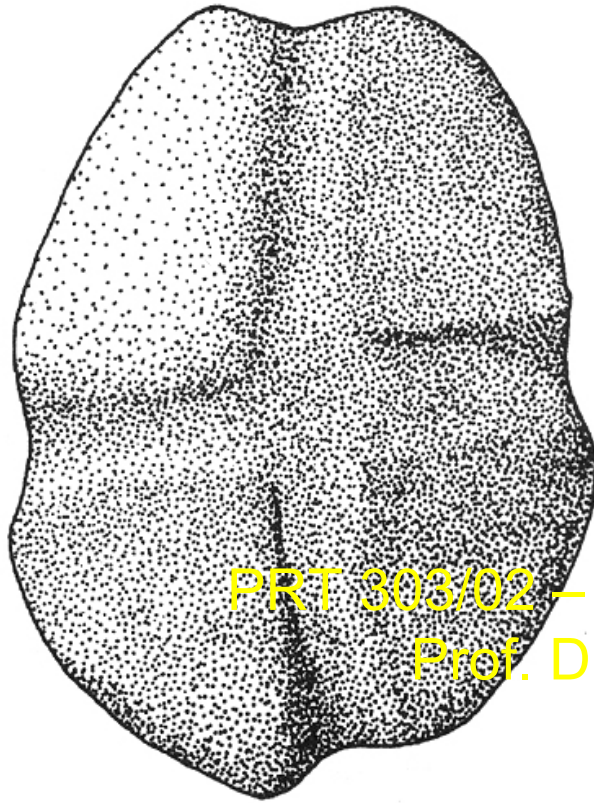

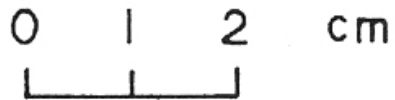
Figure 6-6. Miscellaneous tools from *Aetokremnos* (a,b = microlith, truncation; c = microlith, lunate; d = microlith, retouched bladelet; e = notch; f = unifacial knife; g = retouched flake; h = retouched blade).

Deliciler: Ahşap veya kemik aletleri işlemek için kullanılan aletler.

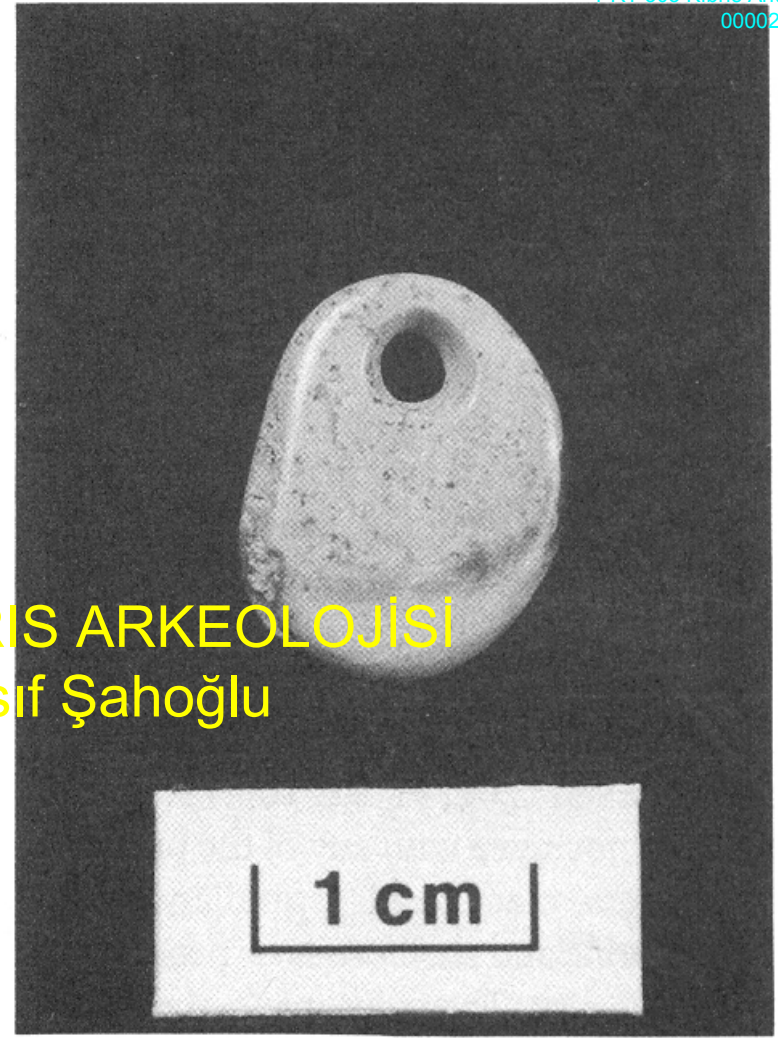
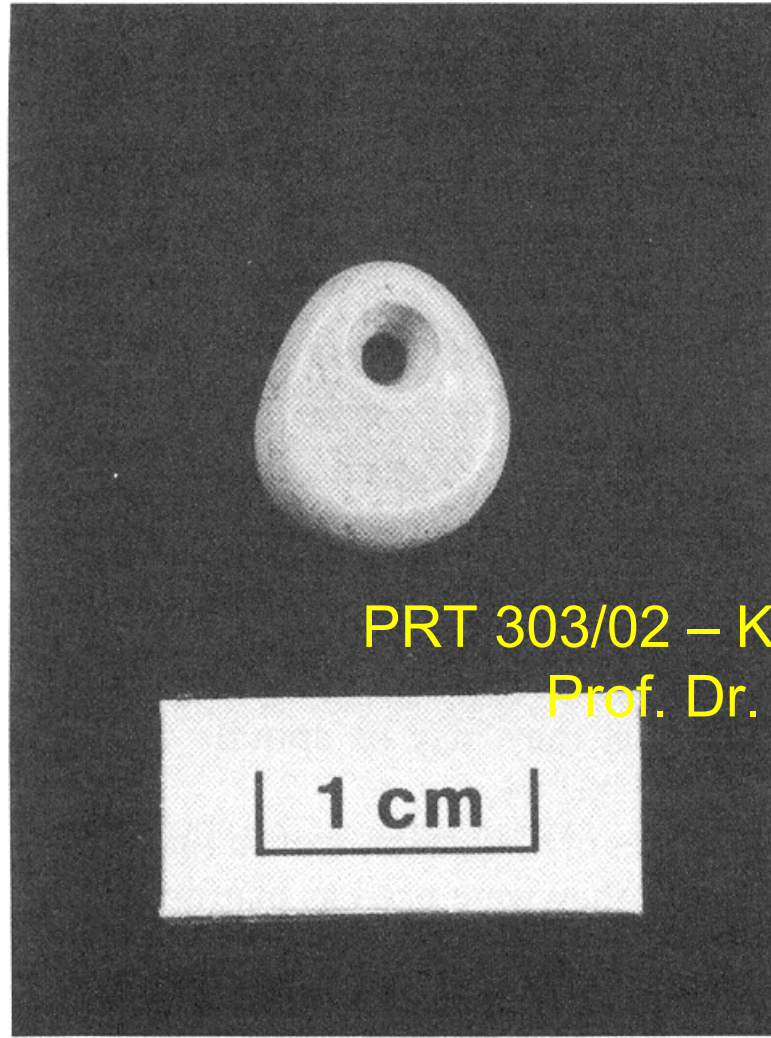

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Figure 6-7. Grooved “cruciform” stone from *Aetokremnos*.

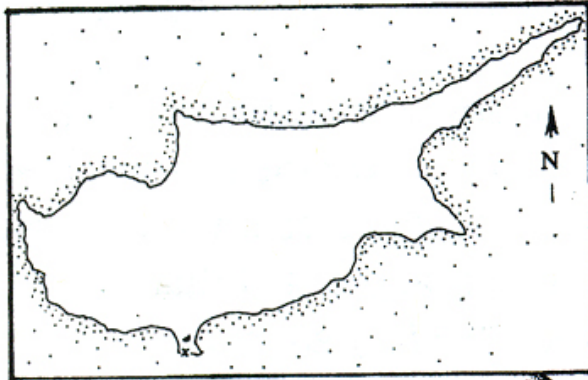

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Figure 6-8. Two of the picrolite pendants from *Aetokremnos*.

Akrotiri – Aetokremnos’da bulunan pikrolit buluntular, Kıbrıs içerisindeki uzun mesafelerin kat edilmesi ile ilgili önemli ipuçları.

LEGEND

Bird habitats

Phanourios feeding area

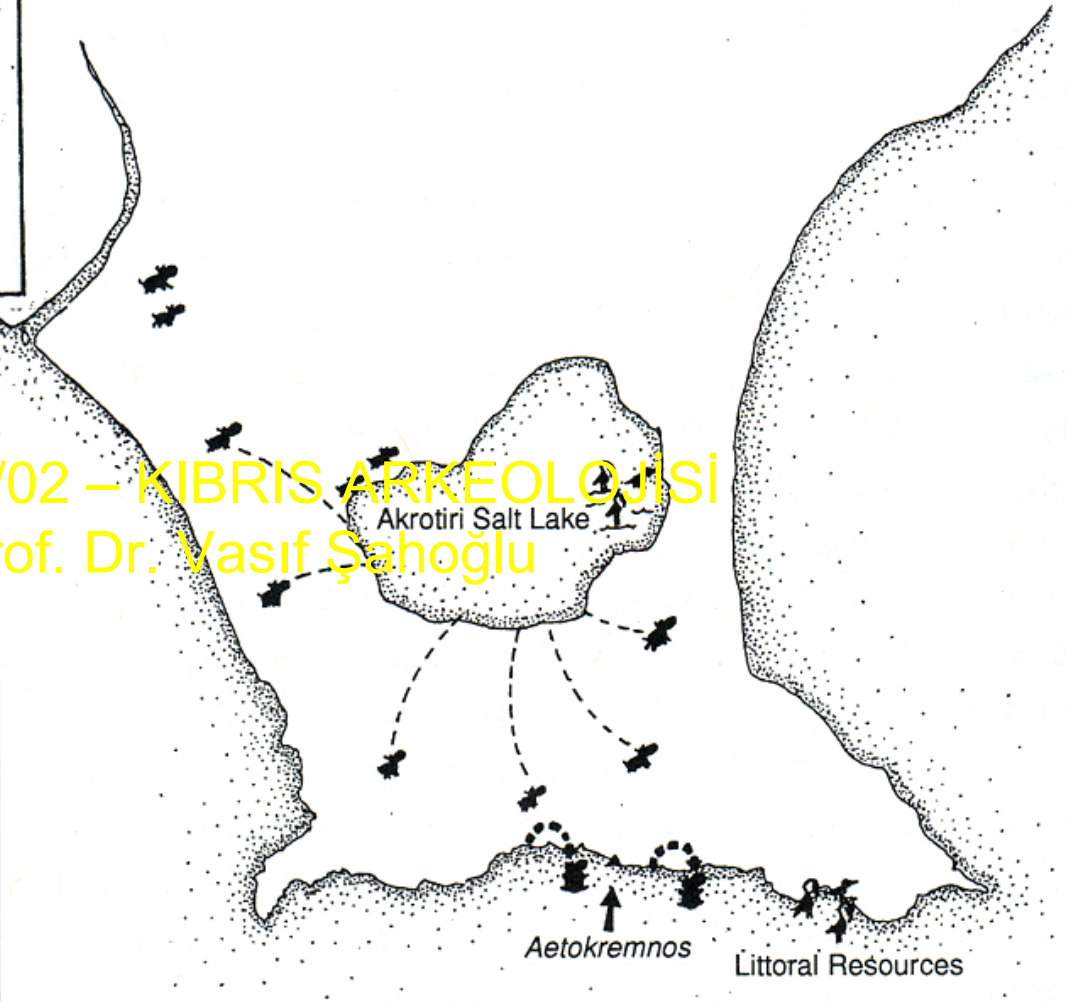
Phanourios trails

Possible jump/kill zones

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJISI
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

SONUÇ

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

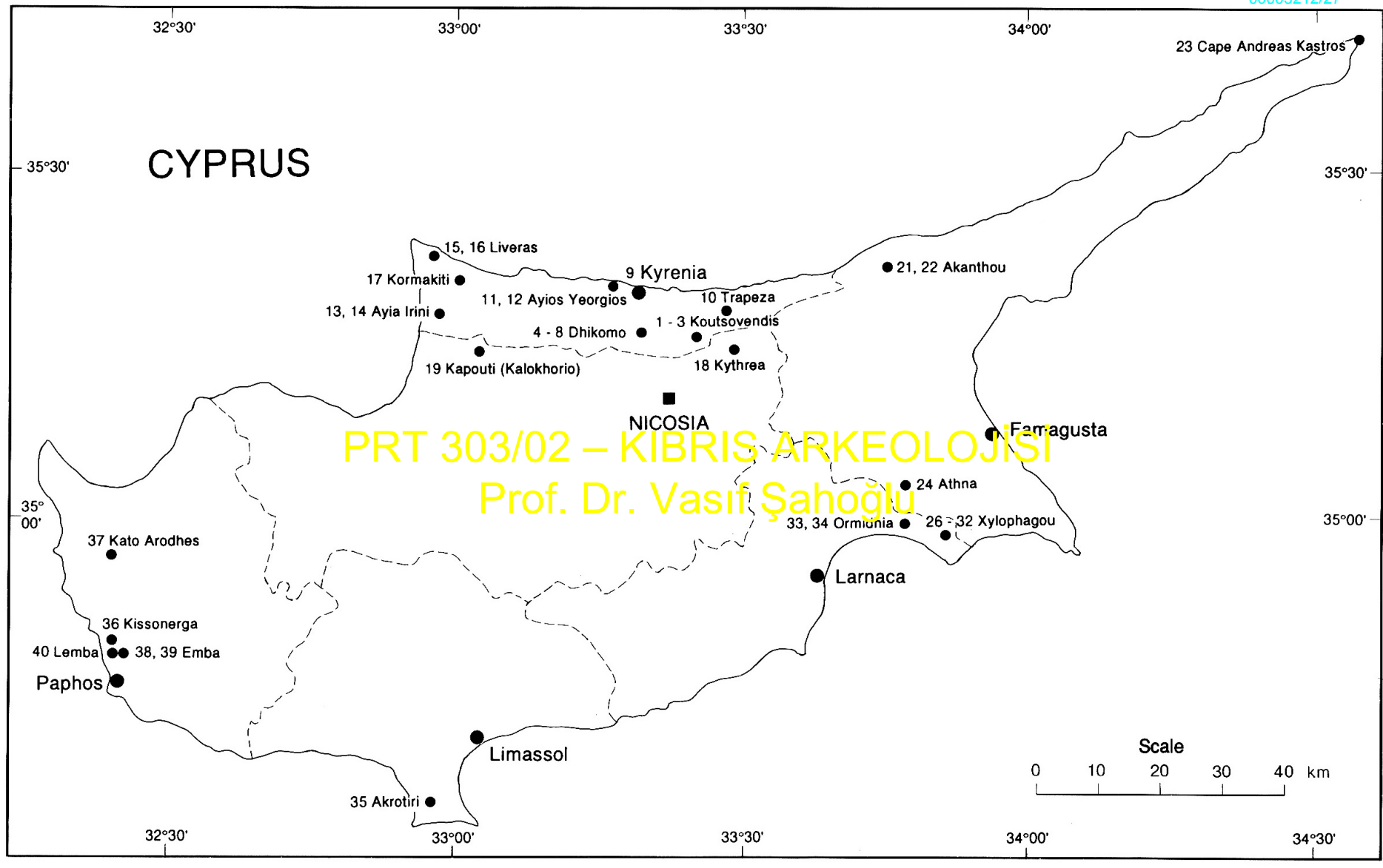
Sonuç olarak, Akrotiri – Aetokremnos'da daha önce su aygırları, bu dönemden sonra adanın favnasında karşımıza çıkmamaktadır.

Cüce su aygırlarının Kıbrıs Adası'ndaki neslini insanlar mı sonlandırdı? Yoksa adaya daha insanlar gelmeden bu hayvanlar ortadan kalkmış mıydı? Bu iki soru, Kıbrıs Arkeolojisinin en önemli araştırma sorularından biri olarak kalmaya devam etmektedir.

Akrotiri – Aetokremnos'un hafiri A. Simmons, cüce su aygırlarının, adaya gelen insanlar tarafından ortadan kaldırıldığı konusundaki tezini savunmaya devam etmektedir.

Bilim dünyasında en çok kabul gören genel inanış da bu yöndedir. Ancak bu konunun tam olarak açığa kavuşturulabilmesi için daha başka Akrotiri Dönemi yerleşimlerinin de araştırılması gerekmektedir.

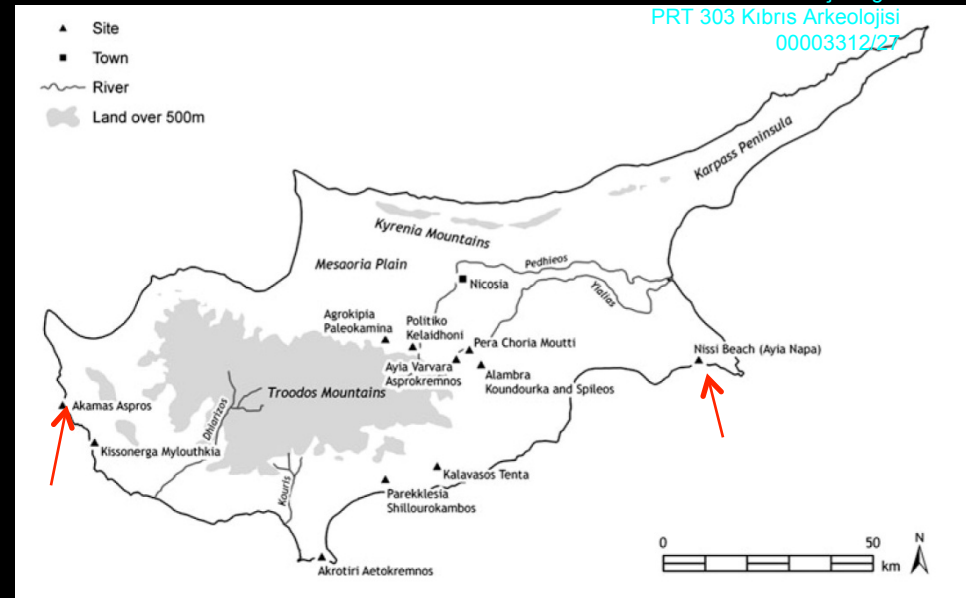

Kıbrıs'ta bulunan diğer fosil yatakları (1995)

Ayia Napa – Nissi Beach. Cüce suaygırı kemiklerinin ele geçtiği bir başka yer. Akamas-Aspros (Akrotiri? İle çağdaş)

- İlk raporlar burada yaklaşık 80 su aygırına ait kemikler bulunmuştur.
- Akrotiri-Aetokremnos) ile yaklaşık aynı zamana tarihlenmektedir (M.Ö. 11.500-9000) ancak hiçbir C14 tarihi yoktur.
- Yontmataş aletler, el baltaları, kuş kemikleri ve seniz kabukları bulunmuştur.

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Ayia Napa – Nisi Beach

Ayia Napa – Nisi Beach'de suaygırı
kemikleri

- Burasının ve Akamas'ın Yontmataş endüstrileri Akrotiri ile benzerlikler göstermektedir.
- Akamas'daki sualtı surveyi deniz dibinde bazı yontmataş aletlerin olduğunu göstermiştir. Bu durum bu sitin deniz altında da devam edebileceğini düşündürmüştür.

Vretsia-Roudias – Trodos dağlarında yer alan bir Akrotiri Dönemi merkezi

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Xeros nehrinin yatağında yer almaktadır.

Buluntular çoğunlukla Epipaleolitik Döneme ait taş aletlerdir. (C14 tarihlmesi henüz yok)

Kaynakça:

<http://www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf/All/93BD9B72643A9900422577B20039DFE2?OpenDocument>

<https://archaeologynewsnetwork.blogspot.com.tr/2011/12/pre-neolithic-findings-at-vretsia.html#Z7uLeQrvHajTpxB7.97>

Bu merkez uzun bir stratigrafiye sahip. BU da buranın uzun süre kullanıldığını göstermektedir.

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Taş döşeli bir alanın keşfi önemli ancak bunun fonksiyonu şu an için bilinmiyor.

PRT 303 – Kıbrıs Arkeolojisi Ders 2 – Akrotiri Dönemi Yardımcı Kaynakçalar

https://www.academia.edu/7655638/akrotiri_aetokremnos_20_years_later

https://digital.lib.washington.edu/researchworks/bitstream/handle/1773/33092/Wopschall_washington_0250E_14284.pdf?sequence=1

PRT 303/02 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Alan Simmons:

Stone Age Sailors: Paleolithic Seafaring in the Mediterranean. Left Coast Press, Walnut Creek, CA. (2014)

The Neolithic Revolution in the Near East: Transforming the Human Landscape. The University of Arizona Press, 2007.

Faunal Extinctions in an Island Society: Pygmy Hippopotamus Hunters of Cyprus. Kluwer Academic/Plenum Publishers, New York. 1999.

”Akrotiri-Aetokremnos (Cyprus) 20 Years Later: An Assessment of its Significance”. *Eurasian Prehistory* 10:139- 155. (2013)

“Bitter Hippos of Cyprus: The Island’s First Occupants and Last Endemic Animals--Setting the Stage for Colonization”. In: *Neolithic Revolution: New Perspectives on Southwest Asia in Light of Recent Discoveries on Cyprus*. Edited by E. Peltenburg and A. Wasse, pp. 1-14.

Levant Supplementary Series, Vol. 1. Oxbow Books, Oxford. (2004)